

Natuurpact

*Vervolgaanpak
natuurontwikkelopgave:
it kin ek oars!*

Datum
Van

oktober 2022
Grien Fryslân

Inhoud

1. Inleiding.....	3
2. Doelstelling.....	3
Doel natuurontwikkelopgave	3
Toelichting.....	3
3. Terugblik	4
Inleiding en historische context.....	4
Besluitvorming november 2021	5
Besluitvorming 2022 gelieerd aan de natuurontwikkelingsopgave	5
4. Ontwikkelingen	6
Nationaal Programma Landelijk Gebied	6
Landelijke Taskforce restopgave NNN	7
Gesprekken met LNV	7
5. Oplossingsrichtingen vanuit meerdere perspectieven.....	8
Inleiding.....	8
It kin ek oars.....	8
Mogelijke scenario's	9
6. Voorstel voor vervolg.....	11
Bijlage I Financiële toelichting	12

1. Inleiding

In november 2021 is de Financiële voortgang van het Natuurpact in Provinciale Staten besproken. Daarbij is het vooruitzicht geboden dat in november van dit jaar opnieuw de (financiële) voortgang van het Natuurpact in de Staten wordt behandeld aan de hand van de nieuwste besluiten en inzichten.

De reden hiervoor is dat PS in het voorjaar van 2022 een besluit heeft genomen over Natuer mei de Mienskip en de Strategische Grondnota. Ook is landelijk vanuit IPO een Taskforce Versnellingsopgave van het Natuur Netwerk Nederland opgestart. Tot slot heeft de provincie Fryslân gesprekken met het Ministerie van LNV gevoerd over de voortgang en knelpunten van de realisatie van het NNN.

Al deze besluiten, inzichten en gesprekken zijn verwerkt in deze notitie. Ook is de ontwikkeling van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) meegenomen. Kort en bondig, zodat de aandacht uitgaat naar de essentie van deze notitie. En de essentie is 'hoe gaan we om met de realisatie van het resterende deel van de natuurontwikkelingsopgave'. We leggen meerdere scenario's ter overweging voor met een richting voor het vervolg. De ondertitel van deze notitie is bewust gekozen. 'It kin ek oars' doelt op een koersverbreding als scenario om de natuurontwikkelingsopgave vervolg te geven.

2. Doelstelling

Doel natuurontwikkelopgave

Voor de provincie Fryslân zijn de afspraken in zowel het Natuurpact als het bestuursakkoord 2019 – 2023 leidend. In het bestuursakkoord 'Lok op 1' is de ambitie opgenomen om het volledige Friese deel van het Natuurnetwerk Nederland aan te leggen. Een kanttekening is gemaakt dat dit wel binnen de beperkingen in tempo en werkwijze plaatsvindt die passen binnen de financiële mogelijkheden.

Kortom is de doelstelling:

Realisatie van het NNN in Fryslân binnen de beschikbare financiële mogelijkheden.

Toelichting

De provincies zijn verantwoordelijk voor de realisatie van de ontwikkeling en het beheer van de natuur. In het Natuurpact zijn de ambities met betrekking tot ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland vastgelegd voor de periode tot en met 2027. In 2014 is de realisatie van deze ambitie gedecentraliseerd naar de provincies.

Eén van de belangrijkste afspraken uit het Natuurpact is dat provincies zich inzetten om eind 2027 80.000 ha nieuwe natuur te hebben ingericht. De beschikbaarstelling van middelen in het Bestuursakkoord en Natuurpact is gekoppeld aan de deze opgave.

Provincies rapporteren jaarlijks gezamenlijk over de voortgang van de opgaven via de Voortgangsrapportage Natuur. De restantopgave bedroeg op 1 januari 2021 nog ruim 35.000 hectare. Daarmee is tot en met 2020 45.000 ha nieuwe natuur binnen het Natuurnetwerk Nederland ingericht.

Voor de provincie Fryslân is de restopgave als volgt:

Per peildatum 1 juli 2021 moet de functie van 1607 ha van het gehele NNN veranderen, waarvan 723 hectare voor Natura 2000 en Kader Richtlijn Water. De resterende 884 hectare betreft de provinciale ambitie. Daarnaast moet nog 3.961 ha worden ingericht, conform de zevende Voortgangsrapportage Natuur

Overigens is sinds 1990 t/m 2020 al 11.000 ha natuur gerealiseerd in provincie Fryslân!

3. Terugblik

Inleiding en historische context

De financiële voortgang van het Natuurpact is al vaker in Provinciale Staten besproken.

Vooraf omdat uit eerdere analyses is gebleken dat de realisatie van de gehele natuurontwikkelingsopgave met de huidige middelen niet gaat lukken.

In 2015 bleek uit berekeningen van de dienst dat er een tekort dreigde op het Natuurpact.

Naar aanleiding hiervan heeft bureau BMC op verzoek van GS een analyse gedaan. De uitkomst van deze analyse was dat bij ongewijzigd beleid het Natuurpact uitkomt op een tekort vooral door de hogere kosten van natuurbeheer en ganzenschade. Vervolgens hebben Gedeputeerde Staten in het rapport “Natuur in Fryslân, haalbaar en betaalbaar” vier scenario’s uitgewerkt met de volgende uitgangspunten:

- Het oplossen van het tekort op de totale natuuropgave;
- Dit tekort oplossen bij de natuurontwikkelingsopgave (functiewijziging/verwerving en inrichting van natuur).

De oplossing die destijds is gekozen is om een deel van de natuurontwikkelingsopgave vooralsnog niet uit te voeren (prioriteit 3 en 4 van het NNN: provinciale ambitie) en zo het beschikbare budget en geplande uitgaven met elkaar in balans te brengen. Daarmee werd de focus gelegd op de natuurontwikkelingsopgave ter realisatie van de natuur voor de KRW en N2000 doelstellingen.

Prioriteit 1: Kader Richtlijn Water (KRW)

De KRW is een internationaal doel en onderdeel van de afspraken in het Natuurpact. Met de realisatie van KRW-gebieden worden goede leefgebieden gerealiseerd voor de planten en dieren die er thuishoren.

Prioriteit 2: Natura 2000

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden en daarom een internationale doelstelling. In Natura 2000 gebieden worden bepaalde diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de biodiversiteit te behouden.

Prioriteit 3: NNN Provinciale Ambitie

Naast de internationale doelen, heeft de Provincie Fryslân zelf ook ambities op het gebied van natuur. Dit gaat om de realisatie van nieuwe natuur binnen de begrenzing van de gebiedsontwikkelingen Achtkarspelen Zuid, Koningsdiep en Beekdal Linde.

Prioriteit 4: NNN Overige Gebieden

Deze gebieden liggen aan de randen van, of geheel buiten de gebiedsontwikkelingsprojecten Koningsdiep, Beekdal Linde en Achtkarspelen Zuid. Deze gebieden zijn belangrijke schakels om het natuurnetwerk in Fryslân compleet te maken.

Naar aanleiding van dit besluit hebben de Natuur met de Mienskip-partners in 2019 een aanbod gedaan in het kader van Right to Challenge. Dit aanbod betrof een voorstel dat zij met het beschikbare provinciale budget meer hectares natuur konden realiseren, dan de

huidige werkwijze doet. PS heeft besloten om in te stemmen met een aantal pilots door NmdM, conform het zgn. scenario 5B van NmdM. Dit scenario ging uit van de realisatie van een deel van het NNN, namelijk de volledige realisatie van prioriteit 1 (KRW), prioriteit 2 (N2000) en deels prioriteit 3 en 4 (provinciaal netwerk) binnen het beschikbare budget.

Na besluitvorming over het aanbod van NmdM is vervolgens in 2021/2022 een aantal relevante stukken in Provinciale Staten ter besluitvorming voorgelegd die betrekking hadden op de voortgang van het Natuurpact, de uitkomsten van de pilots van NmdM en het vervolg en de Strategische Grondnota. Hieronder zijn deze kort toegelicht, inclusief de besluiten die door PS zijn genomen.

Besluitvorming november 2021

In november 2021 is de financiële voortgang van het Natuurpact in Provinciale Staten besproken. Aan de hand van deze bespreking zijn de volgende besluiten door PS genomen:

- a) De planningshorizon van de natuurontwikkelingsopgave naar achteren schuiven, na 2027.
- b) Het college van Gedeputeerde Staten opdracht te geven om op basis van de besluiten over het vervolg (financiële voortgang, strategische nota grond NNN en vervolg van NmdM) te komen met een herziene planning in najaar 2022.
- c) Het college van Gedeputeerde Staten opdracht te geven om met Rijk en IPO in gesprek te gaan over het verschuiven van de planningshorizon.
- d) De aankoopstop voor prioriteit 3 en 4 NNN op te heffen tot 31 december 2022 tot een bedrag van €10 mln.

Aan de hand van de bespreking heeft gedeputeerde Hoogland twee toezeggingen gedaan, namelijk:

1. het College houdt PS op de hoogte over de processen t.a.v. de realisatie van de gehele opgave KRW en Natura 2000.
2. als het Rijk niet akkoord gaat met het verleggen van de planningshorizon betreffende de realisatie van de natuurontwikkelingsopgave na 2027, informeert het College de Staten over de consequenties hiervan.

Besluitvorming 2022 gelieerd aan de natuurontwikkelingsopgave

Naast dat de financiële voortgang van het Natuurpact in 2021 in PS is besproken, zijn in het voorjaar van 2022 twee bespreekstukken in de Staten aan de orde geweest die gelieerd zijn aan de natuurontwikkelingsopgave. Deze stukken betroffen het in te zetten instrumentarium voor realisatie van het natuurnetwerk en welke partijen kunnen een bijdrage leveren aan de realisatie van de opgave, zijnde:

- i. Natuer mei de Mienskip maart 2022
- ii. Strategische Grondnota Natuur april 2022

Hieronder wordt kort toegelicht welke besluiten genomen zijn ten aanzien van deze bespreekstukken.

i. Natuer mei de Mienskip

Na afronding van de pilots heeft Natuer mei de Mienskip een aanbod gedaan aan de Staten voor realisatie van een deel van de ontwikkelopgave. NmdM heeft aangegeven t/m 2027 500 ha aan functiewijziging te willen doen en 1000 ha te willen inrichten.

De Staten hebben het volgende besluit hierover genomen:

GS op te dragen aan NmdM de aangegeven elementen uit haar aanbod verder uit te werken zodat deze uitwerking meegenomen kan worden in de aangepaste financiële planning van het Natuurpact dat in het najaar van 2022 aan PS voorgelegd wordt. Daarbij wordt de

begrotingswijziging vastgesteld om uit de Natuurpactmiddelen procesgeld beschikbaar te stellen.

ii. Strategische Grondnota Natuur

De aanleiding voor de strategische nota was een aantal moties van PS bij de behandeling van de Grondnota in mei 2020. De Staten vragen in deze moties om inzicht in de realisatie van de natuurdoelen en ook de mogelijkheden en onmogelijkheden van het huidige 'instrumentarium'. Oftewel: de werkwijzen die de Provincie Fryslân inzet of mag inzetten voor de natuurontwikkelingsopgave. Dit is uitgewerkt in de Strategische Grondnota Natuur welke in april 2022 in PS is behandeld.

Hierover hebben de Staten de volgende besluiten genomen:

1. te kiezen voor de uitwerking van optie drie, namelijk: om te komen tot een gedragen werkwijze gaan wij uit van de volgende uitgangspunten:
 - a. vrijwilligheid blijft het uitgangspunt, met prioriteit voor de internationale verplichtingen KRW en N2000;
 - b. zorg voor het belang van de grondeigenaar, met oog voor genoeg vervangende grond of financiële compensatie;
 - c. zorgvuldige, integrale gebiedsprocessen, in samenwerking met de partners in het landelijk gebied.
2. de bestaande mogelijkheden voor volledige schadeloosstelling binnen en buiten gebiedsprocessen gelijk te trekken.
3. GS opdracht geven om dit besluit mee te nemen in de nieuwe planning welke in het najaar van 2022 in PS komt. Daar waar het passend en noodzakelijk in een gebiedsproces is om alle mogelijkheden van (volledige) compensatie, in overleg met de betrokken deelnemers aan het gebiedsproces, mogelijk te maken voor de realisatie van N2000 en KRW doelen.

Aan de hand van deze besluiten is afgesproken in het najaar van 2022 met een herziene planning te komen. Eveneens hebben in de tussenliggende periode ontwikkelingen plaatsgevonden die meegenomen zijn in deze bestuurlijke notitie over de vervolgaanpak van de natuurontwikkelingsopgave. Een zeer relevante ontwikkeling betreft het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). De Startnotitie NPLG is in juni 2022 gepubliceerd.

4. Ontwikkelingen

Nationaal Programma Landelijk Gebied

Een transitie van het landelijk gebied is nodig om te komen tot toekomstbestendige functies, geeft het Rijk aan in de startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Deze Startnotitie is in juni 2022 gepubliceerd.

Het Rijk wil de kwaliteit van onze natuur verbeteren, ons watersysteem robuuster en gezonder maken en toewerken naar een klimaatneutraal landelijk gebied. Hiervoor krijgt het landelijk gebied te maken met ingrijpende opgaven voor natuur (waaronder de stikstofaanpak), water en klimaat. Dit is wettelijk vastgelegd in de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering, de Kaderrichtlijn Water en de Klimaatwet.

Via het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) wil het rijk deze opgaven in samenhang oppakken. Per gebied stelt het rijk daarvoor doelen vast. De provincie maakt een gebiedsprogramma dat in juli 2023 gereed moet zijn. Daarin staat hoe ze die doelen gaat bereiken. Dit maakt zij samen met gemeenten, waterschappen en diverse stakeholders. Meekoppelkansen – denk aan sociale en economische gebiedsbelangen die bijdragen aan brede welvaart – kunnen daarin ook worden opgenomen.

Het uiteindelijke doel van het NPLG is te komen tot toekomstbestendige functies en perspectief voor de agrarische sector. Hiervoor komt een fonds van € 24,3 miljard beschikbaar per januari 2024.

In de Startnotitie wordt aangegeven dat voor onder meer het Natuurpact afspraken gemaakt zullen worden over de wijze waarop deze in samenhang met het NPLG kan worden vorm gegeven. Het NPLG wil in basis een grote bijdrage leveren aan het VHR doelbereik, waar met de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland voor een groot deel invulling aan wordt gegeven. De verwachting is dan ook dat met meekoppelkansen mogelijkheden zijn om een deel van het NNN te realiseren via het NPLG.

Met de publicatie van het NPLG en de daarin opgenomen kaart met reductiedoelstellingen zijn de emoties in de agrarische sector hoog opgelopen. Inmiddels vinden in de provincie Fryslân wel weer gesprekken plaats met de landbouwpartijen, al is het vertrouwen in het rijk en de provincie heel broos. Met dat het perspectief voor de landbouw voor vele agrariërs een zoektocht is, kan dit ertoe leiden dat weinig tot geen animo is om landbouwgrond van functie te wijzigen naar een natuurbestemming voor zover het gaat om de realisatie van het NNN.

Landelijke Taskforce restopgave NNN

Gelet op de landelijke voortgang van de realisatie van de ontwikkelopgave NNN is in het voorjaar van 2022 een Taskforce restopgave NNN gezamenlijk met alle provincies gestart. Belangrijk uitgangspunt is dat de provincies de gezamenlijke opgave van 80.000 ha extra ingerichte natuur in 2027 niet ter discussie stellen. Alle provincies zetten zich 100% in om de inrichting eind 2027 afgerond te hebben. En doen dat met het reeds beschikbare geld. Daarbij geven provincies aan dat het lastig gaat worden om de gehele opgave te realiseren. Voor de komende vijf jaar gaan alle provincies aan de slag met hun eigen realisatiestrategie. Hiermee wordt - naast de terugblik in de Voortgangsrapportage Natuur – een vooruitblik gegeven richting 2027. Deze aanpak zal in november 2022 in het bestuurlijk overleg natuur met de minister worden besproken. Vooraf zal informeel getoetst worden of de minister zich kan vinden in deze voorgestelde aanpak.

Gesprekken met LNV

Naast dat een Taskforce restopgave NNN gezamenlijk met alle provincies is opgesteld, heeft de provincie Fryslân meerdere gesprekken gevoerd met LNV. Onder de aandacht is gebracht dat wij als provincie ambiëren het NNN willen realiseren, alleen voor het gehele NNN te weinig middelen hebben. Onder meer zijn bepaalde geraamde kostenposten bij de totstandkoming van het Natuurpact te laag ingeschat, terwijl de kosten vele malen hoger uitvallen¹. Ook is de inflatie op bepaalde kostenposten hoger dan regulier geprognoseerd, zoals het natuurbeheer. Hiermee is het totaal aan ontvangen Natuurpactmiddelen niet in balans met de gehele opgave. Vanuit LNV is aangegeven dat onder meer de provincie Fryslân nog een behoorlijke restopgave voor de realisatie van het NNN heeft. Aangegeven is dat op dit moment geen ruimte is voor het gesprek over het tekort aan middelen. Laat als provincie eerst maar zien dat de uitvoering voortvarend wordt opgepakt door te versnellen. LNV geeft aan dat komende jaren fors geïnvesteerd gaat worden in het landelijk gebied met de NPLG gelden en dat mogelijk hierin combinaties te vinden zijn.

¹ Gebleken is dat het beschikbare budget Natuurpact te weinig was om alle onderdelen van het Natuurpact te kunnen financieren. In Fryslân is ervoor gekozen om het beschikbare budget vooral in te zetten op kwaliteit, zoals financiering van (agrarisch) natuurbeheer, weidevogels en ganzen. Het resterende budget wordt ingezet op de realisatie van NNN. Dit budget is onvoldoende om het gehele NNN te realiseren. De kosten voor vergoeding van de ganzenschade is actueel ca. 12 mln. euro per jaar tegen 7 mln. geprognoseerd in 2012. Dat is een extra kosten post van 15 jaar maal 5 mln. = 75 mln. euro over de looptijd van het natuurpact.

5. Oplossingsrichtingen vanuit meerdere perspectieven

Inleiding

De natuurontwikkelingsopgave is complex georganiseerd. En hierover zijn door Provinciale Staten meerdere besluiten genomen, die gekoppeld zijn aan verschillende onderwerpen (Financiële voortgang Natuurpact, NmdM en strategische grondnota NNN). Vandaar dat het goed is terug te gaan naar de bedoeling, namelijk realisatie van de natuurontwikkelingsopgave conform de afspraken in het Natuurpact. Met deze notitie willen we dan ook een verbreding van de huidige inhoudelijke koers voorstellen. Deze verbreding betreft het verruimen van de realisatie van de ambitie zoals deze in het Natuurpact is verwoord.

Prioritering NNN

Vanwege te weinig middelen voor de aanleg van het gehele Friese deel van de NNN is gekozen voor een prioritering, namelijk realisatie van het deel van NNN betreffende KRW en N2000 doelen. Hiermee zijn de mogelijkheden voor de realisatie van de provinciale ambitie beperkt, gezien de beschikbaar gestelde middelen.

Zoals verwoord in paragraaf vier staat de wereld niet stil, en heeft recent een aantal ontwikkelingen zich voorgedaan. In voorgaande paragraaf zijn deze uitgebreider aan de orde geweest, namelijk:

1. Het NPLG en de gepubliceerde startnotitie;
2. De landelijke Taskforce restopgave NNN;
3. Gesprekken met LNV

Daarnaast is het ook goed om de financiële ontwikkeling van het Natuurpact in ogenschouw te nemen. Als we financieel kijken naar de natuurontwikkelingsopgave, dan hebben we op peildatum juli 2022 ca. 50 miljoen euro gereserveerd voor realisatie van het NNN en de uitvoering van de Natura 2000 beheerplannen. Aangezien dit geld op dit moment gelabeld is voor realisatie van de natuurontwikkelingsopgave voor KRW en N2000 doelen – en de uitvoering hiervan stagneert – wordt de hoeveelheid geld dat ‘in de portemonnee zit’ steeds meer. De reden van de stagnatie betreft vooral het beschikbare instrumentarium. Ten aanzien van capaciteit is reeds een richtinggevend besluit genomen bij de bespreking van het vervolg van NmdM. Vanuit het perspectief van LNV kan de vraag gesteld worden waarom we zoveel geld ‘in de portemonnee’ hebben, en tegelijkertijd om geld vragen.

Bij een rondgang langs andere provincies blijkt dat het merendeel van de provincies geen prioritering aanbrengen in realisatie van het NNN. Daar waar mogelijkheden zijn, wordt op ingezet. Het is wel bekend dat een aantal andere provincies eveneens te weinig middelen in het Natuurpact hebben voor de realisatie van de gehele opgave.

It kin ek oars

Vanuit bovengenoemde perspectieven kan het de overweging zijn om de realisatiekansen te vergroten en de natuurontwikkelingsopgave financieel te versimpelen. Hiermee kan de voortgang worden versneld, en worden de middelen ingezet op daar waar kansen zijn. Dit heeft als voordeel dat de energie vanuit de gebieden en de grondeigenaren wordt benut, en dat met deze kansen aan de slag wordt gegaan om natuur te ontwikkelen binnen het NNN. Op vrijwillige basis kan hierdoor meer NNN worden gerealiseerd dan dat wordt vastgehouden aan de realisatie van alleen NNN t.b.v. KRW en N2000 doelen. Tegelijkertijd is dit een handreiking in het kader van de Taskforce restopgave NNN en komt dit tegemoet aan de wens van LNV dat we de uitvoering voortvarend oppakken. Ook is dit in lijn met de

wens van NmdM om breed in te zetten op realisatie van het NNN. Daarbij blijft het geld dan niet 'in de portemonnee' zitten en wordt dit ingezet t.b.v. de realisatie van de natuur.

Waarom hebben we deze maximale realisatiestrategie niet eerder ingezet? Dat hangt ook samen met de gesprekken met LNV, en de Taskforce Restopgave die gezamenlijk met provincies wordt opgepakt. Ook het Nationaal Programma Landelijk Gebied is sinds dit jaar een belangrijke ontwikkeling, waarbij de kerndoelen natuur, water en klimaat zijn. De realisatie van het Natuurnetwerk Nederland is van belang, aangezien het bijdraagt aan het bereiken van een gunstige staat van instandhouding. Dit is een bestaande opgave vanuit de Vogel- en Habitatrictlijn, en met de realisatie van het NNN wordt hieraan bijgedragen.

De maximale realisatiestrategie betekent dat als het geld op is, er een restopgave blijft van nog te realiseren NNN. Gelet op dat het NNN een inspanningsverplichting betreft zoals in eerdere stukken reeds is toegelicht, gaat de provincie alle inzet erop richten om zoveel mogelijk van het resterende NNN te realiseren. Wel binnen de financiële middelen die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld dan wel op een andere mogelijkheid middelen kunnen worden aangetrokken (NPLG, LIFE gelden, etc.). Uiteindelijk gaat het om doelrealisatie, ofwel een gunstige staat van instandhouding.

Mogelijke scenario's

Vanuit de oplossingsrichtingen die vanuit meerdere perspectieven zijn bekeken, zijn meerdere scenario's denkbaar. Hieronder hebben we drie scenario's beschreven, die vervolgens worden toegelicht c.q. uitgewerkt.

Scenario 1: doorgaan op huidige manier, waarbij het besluit wordt genomen om de niet bestede middelen die jaarlijks worden toegevoegd aan de reserve van het Natuurpact te besteden aan prioriteit 3 en 4 t/m 2027.

Scenario 2: Binnen de middelen van het Natuurpact maximaal 20 miljoen beschikbaar houden voor prioriteit 1 en 2 NNN en de resterende middelen voor alle overige realisatiekansen in te zetten.

Scenario 3: inzetten op maximale inspanning voor de realisatie van het gehele NNN door beschikbare financiële middelen voor alle prioriteiten 1 (KRW), 2 (N2000), 3 en 4 (provinciale ambitie) NNN in te zetten.

Toelichting scenario 1

Zoals toegelicht in de terugblik hebben PS in november 2021 besloten € 10 miljoen beschikbaar te stellen voor realisatie van prioriteit 3 en 4 NNN. Deze middelen waren beschikbaar voor zowel de lopende Gebiedsprocessen (Achtkarspelen Zuid, Alde Feanen, Beekdal Linde en Koningsdiep) als Natuer mei de Mienskip. Tegelijkertijd kan volledig worden ingezet op prioriteit 1 en 2 NNN, aangezien de middelen hiervoor gereserveerd blijven. De beschikbaar gestelde € 10 miljoen waren toegezegd voor benutting in het jaar 2022. Het voorstel in dit scenario is om de middelen die jaarlijks worden toegevoegd aan de reserve van het Natuurpact, te besteden aan prioriteit 3 en 4 NNN t/m 2027. Daarmee blijft voldoende geld voor prioriteit 1 en 2 NNN 'in de portemonnee' en wordt tegelijk met de hand aan de kraan een klein deel van prioriteit 3 en 4 NNN opgepakt.

Wat betekent dit voor de voortgang van de realisatie NNN?

Dit komt de voortgang niet ten goede, gezien het laaghangend fruit inmiddels is gerealiseerd. Het geld voor prioriteit 1 en 2 NNN zal 'in de portemonnee' blijven, en mondjesmaat kunnen kansen voor prioriteit 3 en 4 NNN door NmdM en/of de gebiedscommissies worden opgepakt. Eind 2027 hebben we dan nog substantiële middelen op de balans van het Natuurpact, met onvoldoende realisatie van het NNN.

Wat betekent dit voor de personele inzet van NmdM en de uitwerking van de Strategische Grondnota

Als NmdM niet volop kan inzetten op kansen die zich voordoen, kunnen zij hun inzet naar verwachting afschalen. Vooral kan worden ingezet op de uitvoering van Burgumermar De Leijen en Tjoch op!, het loket voor initiatieven van onderop. Inzet als uitwerking op de Strategische Grondnota is juist wel nodig om alvast aan de slag te gaan met 'dossiervorming' voor functiewijziging van gronden met prioriteit 1 en 2 NNN.

Toelichting scenario 2

Om in te kunnen zetten op meer kansen voor realisatie van prioriteit 3 en 4 NNN, kan het voorstel zijn om binnen de balans van het Natuurpact maximaal € 20 miljoen beschikbaar te houden voor prioriteit 1 en 2 NNN en de resterende middelen voor alle overige realisatiekansen in te zetten. Deze middelen zijn inzetbaar voor zowel de gebiedscommissies als NmdM.

Voordeel is dat er meer mogelijkheden zijn om op kansen in te spelen, en kan worden ingezet op realisatie van prioriteit 3 en 4 NNN. Het nadeel blijft dat de middelen per prioriteit gelimiteerd zijn, zodat aan het eind van de looptijd van het Natuurpact nog steeds middelen beschikbaar zullen zijn die feitelijk voor realisatie van het gehele NNN hadden kunnen worden ingezet.

Wat betekent dit voor de voortgang van de realisatie NNN?

Ten opzichte van scenario 1 komt er meer geld beschikbaar voor realisatie van prioriteit 3 en 4 NNN. Daarmee kunnen de Gebiedscommissies en Natuer mei de Mienskip ook gelimiteerd aan de slag met deze provinciale ambitie van het NNN. Tegelijkertijd zal – gelet op de reservering van € 20 miljoen voor prio 1 en 2 NNN – ook aan de slag moeten worden gegaan met 'dossiervorming' voor functiewijziging van een deel van de gronden. Hierbij zal worden ingezet op de hoogst noodzakelijke gronden (conform strategische grondnota) die van belang zijn voor realisatie van de N2000 en KRW doelen.

Wat betekent dit voor de personele inzet van NmdM en de uitwerking van de Strategische Grondnota

Dit betekent dat zowel de gebiedscommissies als NmdM aan de slag kunnen. Er is dan anno 2022 ca. 30 mln. in de reserve van het Natuurpact beschikbaar voor prio 3 en 4 NNN. Omgerekend betreft dit ca. 300 ha prioriteit 3 en 4 NNN. Ook de inzet zoals geraamd bij de Strategische Grondnota is nodig, voor voorbereiding bestemmingsplanwijzigingen en dossiervorming van de prio 1 en 2 gebieden die het meest urgent zijn. Gelet op dat PS heeft besloten na 2027 eventueel volledige schadeloosstelling voor prioriteit 1 en 2 in te willen zetten, zal dit er ook in resulteren dat waarschijnlijk een deel van het geld voor prio 1 en 2 nog 'in de portemonnee' zit.

Toelichting scenario 3

Voor een maximale inspanning voor de versnelling van de realisatie van het NNN kan ook ingezet worden op alle kansen die zich voordoen in het NNN. Daarbij maakt het niet uit of dit de aankoop en inrichting van natuur t.b.v. N2000, KRW of provinciale ambitie is. Het voordeel is dat alle mogelijkheden benut worden om op vrijwillige basis met kansen aan de slag wordt gegaan. Eveneens laten we aan LNV zien dat we er alles aan gedaan hebben voor realisatie van het NNN. Wanneer de middelen benut zijn voor het NNN, gaan we met LNV in gesprek over de wijze waarop het resterende deel gerealiseerd moet worden. Eveneens zal – indien dit besluit wordt genomen om maximaal op het gehele NNN in te zetten – LNV hierover schriftelijk worden geïnformeerd.

Het verschil met eerdere besluitvorming is dat tot op heden provincie Fryslân de middelen wil inzetten voor het NNN met KRW en N2000 doelen. Met dit scenario zet de provincie Fryslân de middelen in voor het gehele NNN. **Dit sluit aan bij de werkwijze van de andere provincies.**

In dit scenario zal de voortgang op de realisatie in de verschillende prioriteiten worden bijgehouden en hierover zal via de BERAP worden gerapporteerd aan PS. Daarnaast zal in de tussentijd gezocht worden naar aanvullende financiering om uiteindelijk het gehele NNN te realiseren. Hierbij wordt vooral aansluiting gezocht bij de middelen die beschikbaar komen voor het NPLG. Deze middelen bieden mogelijk koppelkansen met het NNN om het NNN te realiseren. Daarnaast wordt blijvend ingezet op het verkrijgen van Europese middelen, zoals LIFE subsidies. Tot slot biedt Programma Natuur mogelijkheden voor aanvullende middelen voor realisatie van het NNN.

Wat betekent dit voor de voortgang van de realisatie NNN?

Dit scenario biedt de grootste mogelijkheid om snelheid in de voortgang van de realisatie NNN te maken. Met dit scenario komt dit tegemoet aan de wens van Natuer mei de Mienskip om maximaal in te zetten op alle kansen die zich voordoen. Ook gebiedscommissies kunnen volop aan de slag om kansen ten aanzien van het gehele NNN te realiseren. Met dit scenario is de kans het kleinst dat er geld 'in de portemonnee' blijft dat niet is besteed aan realisatie van het NNN. Daardoor kan het gesprek met LNV worden gevoerd over dat de middelen daadwerkelijk niet meer voorhanden zijn, en er wel een restopgave is. Ook geven we in de Taskforce restopgave NNN het beeld af dat Fryslân zich maximaal inspant om binnen de beschikbare middelen de ambitie te realiseren.

Wat betekent dit voor de personele inzet van NmdM en de uitwerking van de Strategische Grondnota?

Natuer mei de Mienskip heeft dan de geraamde 13 FTE voor de komende jaren nodig om hun aanbod van 500 ha functiewijziging grond en 1000 ha inrichting te kunnen realiseren t/m 2027. Voor de uitwerking van de gekozen optie 3 uit de strategische grondnota is berekend dat er nog 4 FTE extra nodig zijn om dit uit te gaan voeren. Daarnaast is er nog 1 FTE nodig voor provinciaal advies.

Een klein risico kan zich voordoen dat zo succesvol de natuurontwikkelingsopgave wordt gerealiseerd, dat alle middelen binnen een kort tijdsbestek benut zijn. In dat geval kan jaarlijks in beperkter tempo worden doorgewerkt aan de realisatie met de jaarlijkse middelen die via het provinciefonds worden toegekend.

6. Voorstel voor vervolg

Drie scenario's zijn uitgewerkt over hoe verder gegaan kan worden met de realisatie van het NNN in de provincie Fryslân. Op peildatum 1 juli 2022 is de opgave functiewijziging ca. 1600 ha en de inrichtingsopgave 4000 ha. Dit betekent dat we nog een behoorlijke opgave hebben te realiseren, waarvoor creativiteit, ondernemendheid en intensievere samenwerking met partijen cruciaal is. Natuer mei de Mienskip en de gebiedscommissies zullen zich maximaal inspannen om binnen de bestaande middelen en met aanvullende financiering zoveel mogelijk van het NNN te realiseren. Belangrijk is dat aan de slag kan worden gegaan daar waar kansen zich voordoen. Hierdoor wordt gebruik gemaakt van de energie van het gebied en grondeigenaren zelf.

Overwegende dat:

1. de provincie zich maximaal inspant het NNN te realiseren;
2. NmdM en de lopende gebiedscommissies volop aan de slag gaan;
3. Kansen die bijdragen aan de realisatie van het NNN zoveel mogelijk benut worden;
4. Koppelkansen worden gezocht met het NPLG;

Is het voorstel om in te zetten op scenario 3.

Bijlage I Financiële toelichting

Restanttaakstelling NNN

Het NNN in Fryslân is nog niet gereed. Er moet nog ca. 1600 ha aan functiewijziging (veelal gaat dit via grondaankoop, ruiling of zelfrealisatie) en ca. 4000 ha (waarvan ca. 700 ha in uitvoering is) aan inrichting worden gerealiseerd.

Onderstaand het overzicht van de restantopgave functiewijziging en inrichting per 1 november 2021. Voor inrichting is de restantopgave zonder de 700 ha in uitvoering inzichtelijk gemaakt.

Te realiseren NNN Functiewijziging in ha.	Totaal	Opgaveverdeling	
		Voor NmdM (buiten GC's)	Binnen GC's
Prioriteit 1 (KRW)	323	79	244
Prioriteit 2 (N2000)	401	331	70
Prioriteit 3 (provinciaal)	297	39	258
Prioriteit 4 (provinciaal)	584	556	28
Totaal:	1.605	1.005	600

Te realiseren NNN Inrichting in ha (nog niet belegd in modules)	Totaal	Opgaveverdeling	
		Voor NmdM (buiten GC's)	Binnen GC's
Prioriteit 1 (KRW)	657	90	567
Prioriteit 2 (N2000)	1061	955	106
Prioriteit 3 (provinciaal)	746	65	681
Prioriteit 4 (provinciaal)	827	808	19
Totaal:	3291	1918	1373

De inschatting is dat er t/m 2027 op basis van scenario 3 750 ha functiewijziging/grondverwerving en 2000 ha inrichting kan worden gerealiseerd.

Financiële risicoanalyse

In 2021 is ter voorbereiding van de behandeling van het financieel overzicht NNN in PS november 2021 een financiële risicoanalyse uitgevoerd. In de zomer 2022 is deze risico analyse geactualiseerd.

Varianten

In de financiële risicoanalyse zijn verschillende varianten uitgewerkt:

Optimistisch

Deze variant geeft een beeld van het financiële kader voor de uitvoering van het Natuurpact in de meest gunstige omstandigheden en een optimale (financiële) inzet op de knoppen.

Realistisch

Deze variant is feitelijk een actualisatie van de programmering en dient als basis bij het opstellen van de begroting en de diverse onderliggende deelplannen van het Natuurpact.

Pessimistisch

De pessimistische variant is een reëel maar sombere variant ("worst case"). In deze variant wordt ervan uitgegaan dat alle variabelen zich negatief gaan ontwikkelen of er wordt een zeer voorzichtige inschatting van de inzet van de knoppen gedaan.

Knoppen en variabelen

De indicatieve inschatting is gemaakt in overleg met de inhoudelijk deskundigen. Hierbij zijn diverse factoren (knoppen en variabelen) die van invloed zijn op de totaalbedragen, meegenomen in de risicoanalyse. Het onderscheid tussen knoppen en variabelen is dat de provincie geen invloed kan uitoefenen op de variabelen (dit zijn zaken die ons 'overkomen') terwijl deze invloed bij de knoppen wel bestaat omdat er een zekere mate van beleidskeuzevrijheid is.

De knoppen en variabelen kunnen betrekking hebben op de inkomsten, de uitgaven of een meer algemeen karakter hebben, waarbij ze zowel invloed hebben op de inkomsten als op de uitgaven.

Hieronder zijn in een overzicht de knoppen (provincie kan hier invloed op uitoefenen omdat er een zekere mate van beleidskeuzevrijheid is) weergegeven. Eveneens is een korte toelichting op de knoppen opgenomen in het overzicht. Een aantal knoppen en variabelen is komen te vervallen en zijn opgenomen in de programmering (P) en daarnaast zijn er ook nieuwe knoppen en variabelen toegevoegd (N) en zijn knoppen en variabelen blijvend (B).

Knop			Toelichting
1	B	Realiseren extra inkomsten	Naast de huidig geprogrammeerde extra inkomsten kunnen deze verhoogd worden door meer inspanningen te plegen voor binnenhalen van (Europese) subsidies, en creëren van koppelkansen met andere doelen en klimaat.
2	B	Aanvullende Rijksmiddelen Stikstof Programma Natuur	Dit betreft extra middelen voor verwerven en inrichting NNN gebieden vanuit Programma Natuur en additioneel op het Natuurpact.
3	N	Ontwikkelopgave: inzet personeel t.l.v. NmdM	Betreft de inzet van de capaciteit voor de uitvoering van het aanbod van NmdM, uitgaande van 13 FTE.
4	N	Ontwikkelopgave: inzet personeel Strategische grondnota	Betreft de inzet van de capaciteit voor de uitvoering van de Strategische Grondnota NNN, totaal 6 FTE, waarvan 2 FTE binnen de 13 FTE NmdM is opgenomen.
5	N	Ontwikkelopgave: inzet personeel provinciaal advies	Betreft de advisering vanuit de provincie m.b.t. de ontwikkeling en voortgang van het NNN (1 FTE).
6	N	Ontwikkelopgave: volledige schadeloosstelling	Betreft de grondverwerving op basis van volledige schadeloosstelling van een deel van prioriteit 1 en 2 NNN.
7	B	Toeslag voorzieningen Natuurbeheer	De verwachting is dat de provincie de komende jaren wel toeslag voor toezicht in het kader van natuurbeheer moet betalen. Op dit moment is Fryslân één van de weinige provincies die deze toeslag niet betaalt. Deze situatie wordt steeds minder houdbaar. Hier is nog geen rekening mee gehouden.
8	B	Vaartoeslag Natuurbeheer	De provincie Fryslân betaalt op dit moment geen vaartoeslag. Het ligt ook niet in de rede om het beleid te wijzigen.

9	B	Natuurbeheer: Basis op orde groen erfgoed Fryslân	Historische tuinen zijn verschillend ingetekend op de Natuurbeheerplankaart. Soms worden de natuurdoeltypen aangehouden en soms de gehele historische tuin. Vandaar dat een onderzoek wordt uitgevoerd hoe omgegaan kan worden met historische tuinen.
10	N	Natuurbeheer: actualisatie contracten Standaard Kostprijs	Er heeft landelijk een actualisatie van de Standaard Kostprijs van de SNL vergoedingen plaatsgevonden. Dit leidt tot een verhoging van de kosten.
11	N	Vergoeden beheer nog niet geregelde Natuur buiten de EHS.	Betreft een vergoeding van het beheer van nog niet geregelde Natuur buiten de EHS.
12	P	Cofinanciering op Europese bijdrage agrarisch natuurbeheer	Deze knop staat in verband met variabele 4 subsidiepercentage GLB in het kader van het agrarisch Natuurbeheer. In deze knop worden varianten gegeven voor de cofinanciering op basis van het subsidiepercentage van de EU. Middels de kadernota 2023 is hierover een besluit genomen.
13	P	Inzet van meer middelen in het nieuwe GLB (vanaf 2023)	Het GLB bestaat uit meerdere pakketten met verschillende percentages EU financiering (variërend van 43%, 75% en 100%). De vraag gaat worden of de provincie ook andere pakketten dan het ANLb gaat doen, kortom dat het breder wordt. Denk hierbij aan de inzet op "jonge boeren" en Grutto Aanvalsplan. Middels de kadernota 2023 is hierover een besluit genomen.
14	B	Toepassen van de ambities	De natuurdoeltypen zijn opgenomen in het natuurbeheerplan. Gewerkt wordt aan het verbeteren van de natuurkwaliteit waarbij mogelijk meer richting het ambitietype wordt gewerkt. In een aantal gevallen is het natuurdoeltype tevens het ambitietype. Is nog niet meegenomen.
15	B	Beheer overname rijksgronden en andere overheden (Marrekrite, waterschap, gemeente)	In de SNL (Subsidieregeling Natuur en landschap) is geen vergoeding opgenomen voor gronden die nu in eigendom en beheer zijn bij het Rijk (niet SBB) en andere overheden. Wanneer dit eigendom wordt gewijzigd naar een terreinbeherende organisatie is er vaak geen beheervergoeding en wordt in deze gevallen de provincie gevraagd om SNL vergoeding beschikbaar te stellen.
16	B	Risicovoorziening	Naast een risicoreservering in de natuurontwikkelingsopgave is ook in het Natuurpact een risicoreservering opgenomen.

Naast de knoppen zijn in onderstaand overzicht de variabelen (provincie kan geen invloed uitoefenen op de variabelen (dit zijn zaken die ons 'overkomen')) weergegeven.

Var.			Toelichting
1	B	Rentepercentage IKG (vanaf 2023)	In de risicoanalyse is een berekening gemaakt van de rentekosten van het IKG op basis van de verwachte boekwaarde IKG ultimo enig jaar. In het huidige scenario is rekening gehouden met een rentepercentage IKG van 0,2% voor het jaar 2022 en voor het jaar 2023 en verder 0,82%. De gehanteerde percentages zijn conform de uitgangspunten van het financieel beleid zoals die worden gehanteerd voor de provinciale begroting.
2	B	Schadeuitkering Ganzen (Faunafonds)	Grondgebruikers die schade hebben aan gewassen kunnen onder voorwaarden een tegemoetkoming krijgen van de provincie. Dit speelt vooral bij grasschade door ganzen. De hoogte van uitgekeerde tegemoetkomingen kan jaarlijks verschillen en is landelijk vastgesteld.
3	B	Indexeringspercentage (vanaf 2023)	De percentages betreffen de verwachte gehanteerde indexeringpercentages. Deze werken zowel aan de

			inkomsten- als aan de kostenkant. De genoemde percentages zijn conform de percentages die vastgesteld zijn in het financieel kader voor de provinciale begroting.
4	P	Subsidiepercentage Europa in het kader van agrarisch natuurbeheer	Opgenomen in de programmering.
5	B	Voorzieningenbijdrage: Zee en Wad (bezwaar van SBB en NM)	De voorzieningenbijdrage voor het natuurdoeltype Zee en Wad is door de rechter aan SBB toegekend (liep een bezwaar). Mogelijk dat dit ook door andere TBO's wordt ingediend.
6	N	ANLb, indexatie Agrarisch natuurbeheer	De verwachting is dat er een indexatie op de ANLb vergoedingen gaat komen. Hierdoor zullen de kosten hoger worden.

Doorrekeningen scenario 3

Er zijn drie doorrekeningen gedaan:

- Doorrekening (A): uitgaande van realisatie van 750 ha functiewijziging en 2000 ha inrichting in 2027 (**realistisch inschatting**). Uit deze doorrekening blijkt dat er gemiddeld € 20 mln. extra nodig is om deze hectares te realiseren. Als we rekening houden met doorloop tot en met 2030 dan komt de uitkomst uit op nihil.
- Doorrekening (B): uitgaande van **het beschikbare budget**. Met deze doorrekening is de inschatting dat hiermee 400 ha functiewijziging en 1600 ha inrichting gerealiseerd kan worden.
- Doorrekening (C) uitgaande van de **realisatie van het gehele NNN** (1600 ha functiewijziging en 4000 ha inrichting). Met deze doorrekening is de inschatting dat er nog ca. € 70 mln. aanvullend nodig.

Bij deze doorrekeningen is nog geen rekening gehouden met aanvullende budgetten vanuit NPLG en programma natuur. Ook met deze uitkomst is het voorstel om maximaal in te zetten op de realisatie en de komende jaren op zoek te gaan naar aanvullend budget. Vooralsnog is er voldoende budget om aan de slag te gaan.

Berekening inzet capaciteit NmdM en strategische grondnota

Voor de uitvoering door NmdM en van de strategische grondnota zijn er aanvullende kosten wat betreft inzet capaciteit. Voor de berekening zijn de volgende uitgangspunten aangehouden:

- De benodigde capaciteit is voor inzet Natuer mei de Mienskip (13 FTE), aanvullende capaciteit strategische grondnota (4 FTE) en provinciaal advies (1 FTE).
- De capaciteit is gebaseerd op de kosten van het normtarief van schaal 11 (de gemiddelde schaal van de benodigde capaciteit) met daarbovenop de benodigde dekking van de overheadkosten. De totale kosten voor 1 fte bedragen dan € 137.000. Dit is berekend op basis van de huidige werkwijze met daarbij het voorbehoud dat dit op termijn kan veranderen. Het **Cebeonrapport** geeft namelijk aanleiding om in de toekomst op een andere wijze om te gaan met de dekking van het capaciteitsbudget en in het verlengde daarvan de overheadcomponent. Dit wordt verder uitgewerkt en eventuele uitkomsten daarvan kunnen gevolgen hebben voor de hoogte van de kosten wat ten laste wordt gebracht van de Natuurpactmiddelen voor deze capaciteit.
- Hierbij wordt er in de berekeningen vanuit gegaan dat de kosten voor de opties volledig uit het Natuurpact worden gefinancierd.
NB: Tot 2019 werd jaarlijks € 1 mln. voor extra personele inzet uit het Natuurpact gehaald, dit is beëindigd toen door PS besloten is tot een stop op aankoop van prio 3 en 4 gebieden.

Hieronder volgt een inschatting van de FTE inzet bij Natuer mei de Mienskip.
Inschatting inzet NmdM

Programmabureau / secretariaat van de stuurgroep	FTE
Projectleider/secretaris	1
Secretaris/advisering/vastgoed	0,5
Ondersteuning	0,2
Bedrijfsbureau: aanleveren onderliggende informatie (voortgang e.d.)	PM
Communicatie	0,5
Cofinanciering/fondsenwerving	0,5
Inzet landbouw, natuur en particulier natuurbeheer	1,5
<i>Totaal:</i>	<i>4,2</i>
Tsjoch op! (smal)	FTE
Projectleider / aanspreekpunt	0,5
Gebruik maken van de specialisten e.d. binnen de provincie en bij de partijen	0,5
<i>Totaal</i>	<i>1</i>
Tsjoch op! / koppelkans / extra gebiedsproces	FTE
Vastgoed	1
Afhankelijk van vraag: projectleider / adviseurs e.d.	3
<i>Totaal</i>	<i>4</i>
BM&L	FTE
PL inrichting	0,6
Adviseurs (communicatie, landbouw, ecologie, hydrologie)	1
specialisten	1
grondverwerving	1
secretariaat	0,2
<i>Totaal:</i>	<i>3,8</i>
Totaal:	13

Voor de personele inzet is als basis de berekening voor de inzet van NmdM aangehouden:
 13 FTE voor inzet vanuit NmdM en 1 FTE advisering aan provinciale zijde.
 Binnen de 13 FTE NmdM is rekening gehouden met de inzet van 2 FTE voor vastgoed.

Voor optie 3 uit de strategische grondnota is berekend dat bovenop de 2 FTE voor NmdM nog 4 FTE aanvullende inzet vanuit vastgoed nodig is op de huidige bezetting.

Dit betekent de volgende capaciteitsvraag in de periode 2023 t/m 2027

		Jaarlijks	Totaal 5 jaar
NmdM	13 FTE	€ 1.781.000	€ 8.905.000
Provinciaal advies	1 FTE	€ 137.000	€ 685.000
Aanvullende inzet op strategische grondnota	4 FTE	€ 548.000	€ 2.740.000
Totaal:	18 FTE	€ 2.466.000	€ 12.330.000

NB:

- In de berekening van de capaciteit gaan we uit van de periode t/m 2027. Vanaf 2028 is ook inzet nodig, aangezien het NNN nog niet afgerond is. Omdat nog onvoldoende zicht is wat de restantopgave is en welke inzet dan nodig is, is hier nog geen inschatting voor gemaakt.
- Voor de inzet voor de strategische grondnota is een PM post voor de capaciteit Ruimtelijke Ordening opgenomen voor de voorbereiding van de inzet van dwingend instrumentarium (bijv. de gedoogplicht of schadeloosstelling middels onteigeningsinstrument). Dat komt o.a. door een stuk onduidelijkheid rondom de introductie van de Omgevingswet.

Berekening Schadeloosstelling

Door PS is in april 2022 gekozen voor optie 3 Horizon 2035; Maximaal vrijwillig - uitzicht op andere instrumenten voor KRW en Natura 2000. Hierbij is het uitgangspunt dat t/m 2027 maximaal wordt ingezet op de realisatie van het NNN en dat vanaf 2028 op basis van schadeloosstelling de gronden binnen prioriteit 1 en 2 NNN kunnen worden gerealiseerd. Schadeloosstelling wordt niet ingezet voor realisatie van prioriteit 3 en 4 gronden in het NNN.

Op peildatum 1 juli 2021 moet er nog 723 ha prioriteit 1 en 2 NNN van functie wijzigen naar natuur. We gaan er vanuit dat 60% hiervan vrijwillig wordt gerealiseerd en dat 40% (= 289 ha) op basis van schadeloosstelling gaat. Voor schadeloosstelling is 35% extra kosten aangehouden (= €47.500*0,35 = ca. € 16.625 per ha). Voor de grondkosten is uitgegaan van een gemiddelde: € 47.500 per hectare.

289 ha * € 16.625 = € 4,8 mln.

NB: de kosten voor schadeloosstelling zullen vooral vanaf 2028 aan de orde zijn, aangezien vanaf 2028 op basis van schadeloosstelling aan de orde is. PS heeft een amendement bij de behandeling van de strategische grondnota NNN vastgesteld waarin maatwerk mogelijk is voor de realisatie van prioriteit 1 en 2 NNN. We zijn er in de berekeningen vanuit gegaan dat er ca. € 2 mln. van de € 4,8 mln. benut gaat worden voor maatwerk in de periode t/m 2027.

Toelichting op de onderdelen in het Natuurpact

In het Natuurpact van 2013 hebben het Rijk en de provincies afspraken gemaakt over het Nederlandse natuurbeleid tot en met 2027. Een belangrijke ambitie van het Natuurpact is om de biodiversiteit te verbeteren. In het Natuurpact zijn meerdere onderdelen opgenomen om deze ambitie te realiseren, zoals de natuurontwikkelingsopgave, Natura 2000, Natuurbeheer, Agrarische natuurbeheer, soortenbeleid (weidevogels, ganzen, overige soorten), wet natuurbescherming en diversen. Naast Rijksmiddelen is voor de opgave aanvullende financiering vanuit de provincie. Afsproken is om de huidige natuuropgave binnen dit budget te realiseren. Binnen deze afspraken valt dat eventuele tekorten/financiële tegenvallers binnen het Natuurpact worden opgevangen binnen het onderdeel natuurontwikkelingsopgave. PS heeft in de vergadering d.d. 10 juli 2019 aangegeven dat mocht dit aan de orde zijn hier eerst akkoord van PS voor nodig is.

In onderstaande tabel is de huidige programmering weergegeven. De tabel is geactualiseerd en de tekorten die ten tijde van de besluitvorming op de andere onderdelen bestonden, zijn verrekend ten laste van de ontwikkelopgave. De realisatiecijfers aangepast naar januari 2022 en is de programmering geactualiseerd. Deze nieuwe financiële programmering staat in de volgende tabel. Per onderdeel wordt onder de tabel een toelichting gegeven.

De tabel wordt minimaal 1x per jaar geactualiseerd. Indien er een positieve balans is (onderstaande tabel komt nu uit op een negatieve balans uit) kan het budget worden toegevoegd aan de reserve of, zoals dat eerder is gedaan, aan de natuurontwikkelingsopgave, omdat hier voor de realisatie van het gehele NNN nog een tekort is.

Tabel met programmering totale natuuropgave in nieuwe indeling op basis van het scenario 5b van de Natuer mei de Mienskip. Betreft periode 2014-2027, peildatum 1/1/2022

Natuurpact Scenario 5B Programmering 2014 t/m 2027			
			programmering 2014 t/m 2027
INKOMSTEN	Realisatie 2014-2021	Programmering 2022-2027	Totaal
1. Rijksmiddelen	€ 296.824.899	€ 249.909.968	€ 546.734.867
2. Provinciale middelen	€ 90.601.342	€ 63.645.455	€ 154.246.796
3. Europese middelen	€ 75.923.260	€ 73.162.719	€ 149.085.978
4. pMJP middelen	€ 20.927.322	€ -	€ 20.927.322
5. Overige middelen	€ 20.535.078	€ 20.129.922	€ 40.665.000
SUBTOTAAL	€ 504.811.900	€ 406.848.064	€ 911.659.963
UITGAVEN	Realisatie 2014-2021	Programmering 2022-2027	Totaal
1. Ontwikkelopgave	€ 56.777.545	€ 94.869.646	€ 151.647.190
2. Natura 2000	€ 14.470.205	€ 40.505.287	€ 54.975.492
3. Natuurbeheer	€ 131.290.367	€ 113.672.119	€ 244.962.486
4. Agrarisch natuurbeheer	€ 127.620.161	€ 110.048.551	€ 237.668.713
5. Wet natuurbescherming	€ 909.820	€ 220.784	€ 1.130.604
6. Soortenbeleid - weidevogels	€ 5.917.424	€ -	€ 5.917.424
7. Soortenbeleid - Ganzen	€ 84.644.147	€ 71.700.733	€ 156.344.880
8. Soortenbeleid overige soorten	€ 1.006.878	€ 2.820.321	€ 3.827.199
9. Diversen	€ 28.551.409	€ 22.691.774	€ 51.243.183
10. Risico reservering	€ 55.772	€ 3.900.000	€ 3.955.772
SUBTOTAAL	€ 451.243.727	€ 460.429.216	€ 911.672.943
TOTAAL	Realisatie 2014-2021	Programmering 2022-2027	Totaal
Subtotaal inkomsten	€ 504.811.900	€ 406.848.064	€ 911.659.963
Subtotaal uitgaven	€ 451.243.727	€ 460.429.216	€ 911.672.943
TOTAAL	€ 53.568.173	€ -53.581.152	€ -12.979

Inkomsten.

Rijksmiddelen:

Het gaat hierbij om de rijksmiddelen die de provincie ontvangt voor de uitvoering van het Natuurpact.

Provinciale middelen:

Het betreft de provinciale middelen die beschikbaar zijn voor de uitvoering van het Natuurpact. De middelen worden vooral ingezet voor de ontwikkelopgave en het natuurbeheer.

Europese middelen:

De EU stelt voor agrarisch natuurbeheer en hydrologische maatregelen in Natura 2000 gebieden middelen beschikbaar voor de realisatie van het agrarisch natuurbeheer en het tegengaan van de verdroging in de Natura 2000 gebieden.

Overige middelen

Het gaat hier om pachtinkomsten van gronden in provinciaal bezit voordat het als natuurgebied is ingericht, meeropbrengsten van de verkoop van restgronden en de cofinanciering van/door Natuurorganisaties.

Uitgaven

De uitgaven worden per doel bijgehouden. In het kort wordt toegelicht wat deze uitgaven inhouden.

Natuurontwikkelingsopgave

Realisatie van prioriteiten 1,2,3 en 4 NNN d.m.v.:

- verwerving/functiewijziging middels SKNL Hier gaat het om de aankoop van grond.
- inrichting. Gebaseerd op scenario 5B Natuur mei de Mienskip. Het gaat hier om de kosten die worden gemaakt om landbouwgrond om te vormen tot natuur.

Natura 2000

De gemaakte en te maken kosten voor het uitvoeren van de maatregelen in de Natura 2000 beheerplannen ten gunste van de instandhoudings- en uitbreidingsdoelstellingen.

Natuurbeheer

Het vergoeden aan de natuurbeheerders van de kosten die gemaakt worden voor het beheer van de bestaande natuurterreinen. Feitelijk het uitvoeren van het subsidiekader natuur en Landschap (SNL) binnen het Natuurbeheerplan.

Agrarisch natuurbeheer

Het vergoeden van de kosten van de maatregelen die agrariërs uitvoering voor het agrarisch natuurbeheer (veelal weidevogelbeheer) via de agrarische collectieven.

Wet natuurbescherming.

De provinciale kosten voor de uitvoering van de wet Natuurbescherming.

Soortenbeleid

Weidevogels: de kosten voor de maatregelen die nodig zijn voor de bescherming van de weidevogels.

Faunafonds: het vergoeden van de schade aan grondgebruik die door dieren is aangebracht. In Fryslân gaat het voornamelijk om schade aan de grasopbrengst die door ganzen wordt veroorzaakt.

Overige soorten: projecten die een verbetering van leefomstandigheden van planten en diersoorten door het uitvoeren van projecten en maatregelen.

Diversen

Dit is feitelijk geen doel. In diversen staan kostenposten als inzet extra personeel van provincie, bijdragen vanuit het natuurpact aan BIJ 12 voor het uitvoeren van landelijke activiteiten voor het natuurpact (b.v. rapportage en monitoring). Ook zijn de kosten van de provinciale monitoring hierin opgenomen. Tevens wordt de jaarlijkse afbetaling aan eigenaren van de oude aankoopregeling Subsidiekader Natuur en Landschap (SKNL) vergoed.

Besteding € 10 mln.

PS heeft november 2021 € 10 mln. beschikbaar gesteld voor de realisatie van prioriteit 3 en 4 NNN in 2022. Tot 1 september 2022 is hier nog geen budget daadwerkelijk besteed, wel is er budget gereserveerd voor:

- Tweede openstelling SKNL 2021: € 50.000 tot € 200.000 voor de financiering van de SKNL. Afhankelijk of de grondeigenaren hiervoor een Kwalitatieve Verplichting voor aangaan in 2022 worden deze bedragen betaald.
- Twee mogelijke aankopen t.b.v. NmdM, totaal € 4 tot € 5 mln.